
**STIMULAREA ACTIVITĂȚII CREATOARE ÎN LECȚIILE DE
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ**

PARTEA I

**Profesor pentru învățământul primar:
LICĂ CLAUDIA
Școala Gimnazială "Regina Maria "Sibiu**

STIMULAREA ACTIVITĂȚII CREATOARE ÎN LECȚIILE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

PARTEA I

**Profesor pentru învățământul primar:
LICĂ CLAUDIA
Școala Gimnazială "Regina Maria "Sibiu**

Motto
“Nu da povață celui ce nu ți-o cere, căci nu te ascultă.
Însetează-l întâi. Pune-l în situația de a ți-o cere.
Și pe urmă spune-i dacă ai de spus ceva. ”

(C-tin Noica, Jurnal filozofic)

1. Procedee folosite în clasa I și a II-a, ca activități premergătoare scrierii imaginative, în sprijinul formării și dezvoltării unor potențe creatoare

Dat fiind rolul gândirii divergente în procesul creativ, se consideră important ca din primii ani de școală, prin mijlocirea tuturor obiectelor de învățământ să se formeze și să se dezvolte prin activități variate și atractive componente ale acestora: fluiditatea, flexibilitatea, originalitatea, imaginația creatoare și operații intelectuale ca: analiza, sinteza, generalizarea, compararea, clasificarea, stabilirea de relații, analogia, recunoașterea, integrarea.

În clasa I, pentru o angajare conștientă, pleneră și afectivă a elevilor, în cadrul acestor activități se lucrează inițial cu material intuitiv concret, pornind de la faptul bine cunoscut că acesta comunică direct cu vârsta școlarului mic. În acest sens se folosesc materiale ilustrate, decupate, ușor manevrabile.

În orele de comunicare în limba română se pot organiza activități de joc cum ar fi:

a) Exercițiu-joc de analiză și sinteză - “Unde e greșeala ?”

- prezentarea unor flori decupate printre care s-a intercalat o păpușă;
- intuirea acestora de către elevi;
- sesizarea faptului că păpușa nu face parte din această categorie ;

Sarcină de lucru:

- gruparea obiectelor în două grupe;
- denumirea grupelor - 1 flori
- 2 jucărie

b) Exercițiu-joc de comparație - “Seamănă între ele ?” - Găina și rața

- intuirea separată a acestor păsări;

Sarcină de lucru:

- stabilirea unor asemănări: corp, aripi, picioare, cioc, fac ouă;
- stabilirea unor deosebiri: găina are creastă, rața are ciocul lat, găina nu înoată, rața are piele la degete;

c) Exercițiu-joc pentru stabilirea de relații - “Animalele s-au rătăcit”

- prezentarea unor animale și păsări decupate (sălbatică și domestice) precum și a unui colaj care conține o casă și o pădure;
- intuirea imaginilor de către elevi;

Sarcină de lucru:

- indicarea drumului spre casă a animalelor rătăcite (încadrarea fiecărui animal în mediul de viață specific);

d) Exercițiu-joc cu trei variante de clasificare — “Găsește locul potrivit!”

- Prezentarea unor decupaje cu animale și păsări: vulpe, lup, purcel, pelican, rândunică, pește, râmă, pescăruș, delfin, iepuraș.

Sarcină de lucru:

- Gruparea acestora

-1 variantă — > animale

—> păsări

- a II-a variantă —> animale sălbatice

—> animale domestice

—> păsări

- a III-a variantă —> animale sălbatice —> din mediul terestru

—> mediu subpământean

—> mediu acvatic

—> animale domestice

—> păsări

Aceste forme de lucru și multe altele pot fi integrate în activitatea curentă.

Pentru o mobilizare afectivă și creativă a elevilor în astfel de activități, se lansează îndemnuri prin care este provocată fantezia copiilor.

Imaginația poate fi stimulată valorificând fiecare exercițiu-joc și provocându-i să devină creativi **prin întrebări suplimentare sarcinilor de lucru date**, cum ar fi:

a) De ce păpușa este rătăcită printre flori ? Cum credeți că se simte ea ? Din ce cauză ?

- *Păpușa este fericită. Florile au făcut-o regina lor.*
- *Păpușa a fost pierdută de o fetiță care a fost cu părinții în pădure. Ea plânge de frică .*
- *Azorel a furat păpușa și a dus-o în pădure. Dana se joacă acum numai cu el.*

b) De ce credeți că o invidiază găina pe rață ? Despre ce credeți că vorbesc găina și rața atunci când se întâlnesc în curte?

- *Rața poate să înoate și găina nu .*
- *Rața are ouăle mai mari .*
- *Bobocii de rață sunt mai ascultători decât puii de găină .*

c) Cum convingeți iepurașul cel fricos să vă urmeze când îl duceți acasă ? (Elevii primesc jucării de pluș și se organizează joc de rol).

- *Îi promit că îi dau mulți morcovi.*
- *Îi spun că vreau să fie prietenul meu și îl chem să se joace cu mine .*

- *Îl chem să vadă că i-am făcut o cușcă din lăptuci .*

d) Alcătuiți o scurtă ghicitoare despre unul din animalele din imaginile prezentate. Ghicitoarea este sub forma unei propoziții interogative la clasa I.

- *Cine este jucăușă și mănâncă multe alune ?*
- *Cine este somnoros și visează numai miere de albine ?*
- *Care este umbrela furnicilor în timpul ploii ?*

Din experiența personală pot afirma că elevii sunt foarte încântați și atenți și așteaptă cu nerăbdare să vadă ce material li se pune în față și ce sarcină au de îndeplinit. Trebuie lăsați să se desfășoare degajat, să-și spună părerile fără teama că greșesc, încurajându-se cele mai timide răspunsuri.

O importanță deosebită în cadrul orelor de comunicare în limba română le au exercițiile-joc **pentru stimularea fluidității**. Aceste exerciții își găsesc un câmp larg de desfășurare la început în cadrul orelor precizate, apoi extinzându-și aria și la alte obiecte de învățământ. Cerințele lor solicită gândirea determinându-i pe copii să facă mutații și să realizeze produse noi în concepția creativității proprii.

Sarcinile de lucru specifice acestui gen de exerciții-joc sunt:

- **“Para este supărată”** - înlocuirea primului sunet din cuvântul “pară” cu altul și citirea propoziției obținute;
- **“Micul detectiv!”** - Descoperirea unor cuvinte pe baza unei ghicitori și a primului sunet din cuvântul respectiv;
- **“Cum se mai poate spune ?”** - Găsirea unor sinonime a cuvintelor date;
- **“Ce spun eu și ce spui tu ?”** - Găsirea unor antonime a cuvintelor date;
- **“Cuvintele doresc să fie alintate”** - Diminutivele cuvintelor date;
- **Găsește cuvinte care încep cu o literă din alfabet și se termină cu următoarea!**
- **“Vânătorii de cuvinte !”** - Enumerarea unor cuvinte care conțin un anumit grup de litere la începutul, mijlocul sau sfârșitul cuvântului;
- **“Dezleagă misterul!”** - Ordonarea cuvintelor în propoziții;
- **“Cea mai veselă propoziție”** - Formularea unor enunțuri cu anumite cuvinte;
- **“Cum poate fi ?”** - Numirea mai multor adjective potrivite unui substantiv dat;
- **“Ce mai înseamnă cuvântul ?”** - Explicarea unor omonime;
- **“Inversează modul de citire a cuvântului !”** - Exemple de cuvinte care citite invers să aibă același înțeles;
- **“Invazia întrebărilor și a răspunsurilor”** - Formularea unor întrebări și răspunsuri referitoare la conținutul unei imagini prezentate;

Au fost enumerate doar câteva exemple care îmbogățesc vocabularul elevilor și le stimulează creativitatea. La început aceste exerciții-joc vor fi rodul unei activități colective și se desfășoară oral, apoi se trece la scris.

Pentru a stimula elevii să creeze, pot fi introduse treptat cerințe noi la aceste exerciții-joc cum ar fi:

- **Alcătuirea unor propoziții cu acele cuvinte găsite prin intermediul jocului;**
- **Formularea unor enunțuri cu toate cuvintele care conțin grupurile de litere și care au fost enumerate în joc;**
- **Alcătuirea unor texte pe baza sinonimelor sau antonimelor;**
- **Crearea unor ghicitori în care să utilizeze diminutive;**
- **Alcătuirea textului prin ordonarea logică a unor propoziții formulate, alcătuirea unui scurt text pe baza întrebărilor și răspunsurilor referitoare la conținutul unei imagini și multe altele asemănătoare cu acestea. Toate aceste activități se vor desfășura oral sub forma unor jocuri organizate pe grupe.**

Încă din primele clase exercițiile de dezvoltare a potențelor creatoare ale elevilor pot fi extinse din cadrul orelor de comunicare în limba română și în cadrul altor obiecte de învățământ.

EXEMPLE:

- În cadrul **orelor de matematică și explorarea mediului** elevii vor fi solicitați să alcătuiască scurte probleme cu texte mai deosebite care să uimească colegii prin originalitatea lor, pe baza unor imagini sau a unor povești citite la clasă.
- În cadrul **orelor de muzică și mișcare** elevii pot lăsa libertate fanteziei în cazul în care creează o scurtă continuare orală unui cântecel învățat. Rezultatele sunt deosebite dacă acel cântecel prezintă o întâmplare cu animale cum ar fi cântecele “Iepurașii”, “Iepuraș coconaș”, “La masă”, ș.a.
- În **orele de arte vizuale și abilități practice**, orice elev de vârstă mică este supărat atunci când pe planșa lui apare o pată. Fața lui poate deveni zâmbitoare și creativitatea i se dezvoltă în momentul în care el sau colegii lui găsesc o explicație acelei pete, dar nu o explicație oarecare, observație de genul: “M-a împins colegul” sau “A picurat apă din pensulă”, ci una care să încadreze pata în tema plastică dată, cum ar fi: **“Pe câmpie zboară fluturi. Această pată reprezintă un cărăbuș rătăcit printre ele.” sau “Pe derdeluș este un ciot de copac. Acesta este periculos pentru că poate dărâma săniile și copiii se pot lovi în el.”** Răspunsurile copiilor sunt variate și neașteptate.
- În cadrul aceluiași ore de arte vizuale și abilități practice poate fi stimulată fantezia copiilor și se pot obține progrese în dezvoltarea capacității de comunicare orală a acestora dacă formulăm cerințe atractive în etapa de analiză a lucrărilor, în funcție de tema tratată. La conținutul **“Confecții și jucării”** elevii pot răspunde la diverse întrebări: **“Unde ai dori să mergi cu bărcuța de hârtie ?”, “Până unde ajunge racheta ta ?”, “Ce poți vedea în călătoria ta cu racheta ?”, “Porumbelul tău din hârtie îți este prieten acum. Despre ce povestești cu el ?”** și multe altele. La conținutul **“Modelaj”** se pot organiza ore de analiză a lucrărilor, care devin mult mai interesante dacă se creează **scurte dialoguri între obiectele expuse, dacă acestea sunt personificate și dacă li se atribuie însușiri neobișnuite**, fiind cunoscută înclinația elevilor spre basm, spre fantastic la această vârstă.

Imaginația creatoare începe cu manualul de “Comunicare în limba română” de la clasa I. Acesta reprezintă “cartea de căpătâi a școlarului” și în ea totul e mirific. De aceea

“grija” pentru valorificarea acestuia trebuie să fie foarte mare, deoarece el e prima treaptă spre universul cunoașterii. Cel mai important e modul de abordare și transmitere a mesajului pe care trebuie să-l cuprindă lecția.

În rândurile următoare ne vom opri asupra unei lecții care a “suportat” un regim special, pentru a exemplifica o posibilitate, o modalitate de dezvoltare a imaginației creatoare.

Trecând peste cunoscuta desfășurare metodică a lecției, se va insista asupra momentului în care au apărut elementele posibile unei imaginații creatoare și câteva răspunsuri ale elevilor.

Gândăcelul

(autor necunoscut)

Momentul lecției în care apar elementele favorabile unei imaginații creatoare: Plecarea gândăcelului la târg. Sfătuitor îi este vântul.

Răspunsul gândăcelului dat vântului la întrebarea: “Dar de ce te duci tu la târg, gândăcelule ?” este: “Merg să îmi cumpăr guleraș galben”.

Sarcină de lucru:

* Răspunde la următoarele întrebări:

- De ce cumpără gândăcelul tocmai guleraș ?
- De ce gulerașul este galben ?
- Oare târgul este pentru gândăcei sau și pentru copii și oameni mari ?
- Oare în târgul din orașul vostru vin și gândăcei să-și cumpere gulerașe

galbene?

* Gândăcelul poartă guler galben pentru că:

- *S-a răcit vremea.*
- *Așa e moda la gândăcei.*
- *Să-l schimbe că e murdar.*
- *Să se deosebească de ceilalți gândăcei.*
- *Iubește culoarea soarelui.*
- *I se potrivește la haină.*
- *Așa se cere la școala de gândăcei, în clasa lui.*

* Vântul râde pentru că:

- *E prea mic gândăcelul să găsească singur drumul.*
- *Îi place de gândăcei .*
- *Gândăcelul îl face să râdă.*
- *“Păi la ei la școala de vânturi nu le trebuie guleraș, că n-au în ce-l prinde și tot zboară el!”*

Concluzia: Există “școală de gândăcei” și “școală de vânturi”.

Au fost enumerate câteva exemple de răspunsuri ale copiilor cu următoarea observație: la prima lectură, ar putea fi interpretată toată prezentarea cu o notă hazlie,

ironică și infantilă. Dar nu este vorba de așa ceva. Modalitatea de participare la oră, capacitatea de a rezolva o problemă, chiar imaginară, dezvoltă surse cognitive deosebite și, mai ales, cu urmări pozitive în viitor.

Exemplele în care și manualul de "Comunicare în limba română" de la clasa I poate stimula creativitatea elevilor, pot continua.

Este cunoscut faptul că în primele clase, elevii execută câteva mișcări ale degetelor, pumnului, coatelor și brațelor pentru încălzirea acestora înaintea scrisului.

Versurile cântecelor care însoțesc mișcările elevilor pot fi și ele valorificate într-un mod care să permită jocul cu fantezia.

Exemplu ar putea fi următorul cântec: "Ploaia"

Valorificarea creativității elevilor pornind de la cântecul care însoțește mișcările pentru încălzirea mâinii

"Plouă ușor. Să auzim !
Cu vârful de degete banca lovim
Plouă mai tare.
Ploaia tot vine,
Lovim cu degetele bine.
Cad pietricele pe trotuare,
Să ciocănim și noi mai tare!
Tună departe, tună acum,
Batem cu pumnii: Bum - bum ! Bum - bum !
Vreme frumoasă s-a făcut ,
Un curcubeu a apărut
Noi brațele ușor rotim
Și norii îi gonim"

Întrebare: Ce culori are curcubeul ?

Joc: "Alege culoarea potrivită !"

* Se expun la stelaș jetoane colorate în culorile curcubeului .

Sarcină de lucru: Alege și ridică jetonul care are culoarea obiectului anunțat!

Printre cuvintele care sugerează obiecte: zăpadă, mac, tablă, spic, cer, frunze, se strecoară și unele care par capcane pentru elevi, dar care le permite să lase imaginația să zboare.

Exemplu: Colorează petalele florii cu acele culori care potrivesc cuvintelor din interiorul acestora! Continuă oral următoarele propoziții:

Vântul are culoarea .....pentru că.....
Gândul are culoarea .....deoarece.....
Minciuna are culoare .....că .....
Adevărul are culoare .....ca și.....
Culoarea visului se aseamănă cu cea a.....

Se reia ultimul vers din cântecel:

“Și norii îi gonim.”

Întrebări: Dacă gonim norii, cine apare pe cer ?

Ce vede soarele plimbându-se pe seninul cerului ?

Sarcini de lucru:

a) Alcătuieste un scurt text cu titlu la alegere(oral):

- “Soarele”, “Călătoria soarelui”, “Ce vede soarele ?”

b) Completează oral versul: **“Norul vine lângă soare.”**

Este bine cunoscut faptul că un învățător creativ formează elevi creativi. Stimulându-i în permanență, asaltându-i cu întrebări în momentele cheie ale unei lecții, vom fi surprinși să aflăm unde-i poartă gândul. Este importantă alegerea momentului propice declanșării fanteziei, potențelor creatoare.

Fiecare literă, fiecare cifră, constituie un mister pentru copil și înainte de a-l descifra, acesta îl asociază în minte cu imagini pe care le cunoaște deja.

Sunt neașteptate asociațiile pe care elevii le realizează între forma cifrelor, a literelor și obiecte, imagini, forme din lumea înconjurătoare. Chiar și realizarea acestor comparații între noțiunile noi și cele cunoscute deja, constituie un exercițiu de valorificare a potențelor creatoare.

În primii doi ani de școală atenția învățătorului este orientată cu precădere către respectarea echilibrului dintre joc, ca formă de învățare și învățarea însăși.

Primul manual de ”Comunicare în limba română” nu are valoare fără dăruirea învățătorului. Numai aplecarea lui binevoitoare asupra trudei școlarului dă lumină și căldură slovelor cu care micul elev își împodobește cel mai de preț an de școală.

Este deosebit de importantă și implicarea spiritului creator al fiecărui învățător pentru a stârni creativitatea micilor școlari. După însușirea citit-scrisului, textele din manualul clasei

a II-a permit o arie mai mare a exersării în domeniul stimulării creativității elevilor.

Printre activitățile premergătoare scrierii imaginative în sprijinul formării și dezvoltării unor potențe creatoare se numără exercițiile-joc cum ar fi:

- **“Dacă ar fi om, ce-ar face ?”** - exerciții de personificare a unor substantive;
- **“Împodobește propozițiile cu multe cuvinte de sărbătoare”** - exerciții de dezvoltare a unor propoziții cu adjective;
- **“Ordonează și compune !”** - exerciții de ordonare a silabelor în cuvinte, a cuvintelor în propoziții, a propozițiilor într-un text;
- **“Inventează cuvinte noi !”** - cu ajutorul unor silabe date, elevii inventează cuvinte inexistente în limba română și le atribuie înțelesuri;
- **“Poezia de luni,marți...”** - exercițiu-joc de completare a unor versuri date;
- **“Ce-ți sugerează imaginea ?”** - exercițiu-joc de interpretare a unor imagini;
- **“Scrisori desenate !”** – elaborarea unor scrisori după desene;
- **“O întâmplare neobișnuită !”** - crearea unor scurte texte cu prezentarea unor întâmplări neobișnuite;
- **“Cuvântul interzis”** - exercițiu-joc de înlocuire a unui cuvânt cu sinonime potrivite sau cu expresii-sinonime;
- **“Împrietenește cuvintele !”** - crearea unor texte din 3-4 propoziții pe baza unor cuvinte care la prima citire nu au nicio legătură între ele;
- **“De ce ?”** - exercițiu-joc de aflare a unor răspunsuri originale la unele întrebări neobișnuite;
- **“Obiectul meu preferat”** - crearea unor scurte texte despre obiectul preferat ales dintre rechizitele școlare sau dintre jucării;
- **“Ce-am făcut ieri ?”** - crearea unui scurt text despre întâmplări obișnuite din viața zilnică;
- **“Ce ți s-ar întâmpla dacă...”** - crearea unor situații problemă prin transpunerea elevilor într-un anumit cadru spațial și temporal;

Elevii participă cu foarte mare plăcere la aceste exerciții-joc, iar răspunsurile lor sunt pline de fantezie și creează o atmosferă de voie-bună și efervescență creatoare, fiecare participant încercând în permanență să găsească soluții deosebite și neașteptate .

Exemple:

* **Dacă ar fi om ce-ar face:**

-moara:

-norul:

-macul:

- apa::

* **Amestecă silabele și inventează cuvinte noi. Explică sensul cuvântului inventat de tine.**

- ru-da-pe:

- nu-ne-co:

- pai-lan:

* **“O scurtă poezie”**

Completează versurile:

“Cățelușul meu frumos

.....“

”Florica din fereastră

.....

.....

“Norul vine lângă soare

.....

.....

.....”

* **Interpretează imaginile:**

-

-

-

-

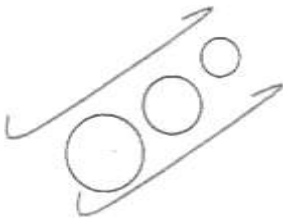
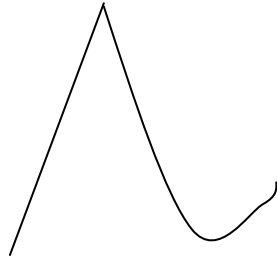
-

-

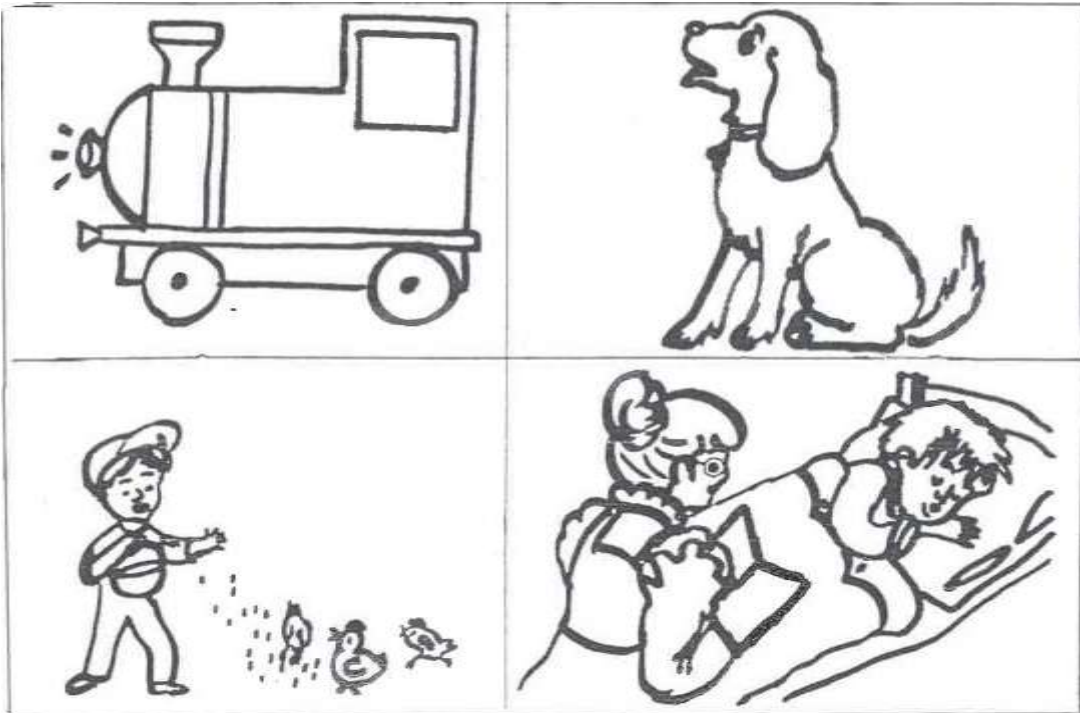
-

-

-

* Scrisori desenate:

* O întâmplare neobișnuită

Imaginează-ți o întâmplare neobișnuită petrecută la spectacolul de teatru la care ai fost împreună cu colegii (3-7 enunțuri).

* “Cuvântul interzis !”

Alcătuiește cât mai multe enunțuri despre **școală fără a folosi acest cuvânt.**

* Împrietenește cuvintele: tren, rândunică, fluier alcătuind un scurt text sau o singură propoziție în care să le folosești.

* De ce ?

Ioana este tristă pentru că:

.....

Sorina este veselă deoarece:

.....

Ursul și-a cumpărat umbrelă pentru că.....

Omul are umbră ca să.....

Râul curge ,deoarece.....

Frunzele cad pentru că.....

Bunicul tace, să auzim noi.....

Oamenii mari citesc fiindcă.....

Elevii devin deosebit de inventivi și de încântați atunci când valorifică în mod creator o poezie. Alcătuiesc cu plăcere poezii prin analogie cu cele date sau scurte texte pornind de la o poezie.

Ne-am limitat, în legătură cu reproducerea unor texte citite sau crearea altora prin analogie, doar la câteva aspecte, pe care le considerăm suficiente pentru a sublinia ideea că ele oferă largi posibilități de a pune elevii în fața unor solicitări creatoare.

Exemplele amintite precum și multe alte forme de activitate, formează la elevi o serie de trăsături, aceștia fiind mereu puși în situația să observe, să persevereze, să caute, să soluționeze prin forțe proprii, trăsături care asigură în timp angajarea în procesul de creație.

“Profundă și nebănuită bogăție ascunde această “sărăcie de cuvinte” care îl duce pe școlarul mic spre metaforă.

Este suficient să adresăm un “de ce” și comorile își trimit, din adâncuri, luminile albastre” (4, p.8).

CONCLUZII:

* Din primele clase se pot desfășura activități premergătoare scrierilor imaginative în sprijinul dezvoltării unor potențe creatoare ;

- Primele exerciții de imaginație încep o dată cu deslușirea literelor și a cifrelor, o dată cu însușirea scris-cititului ;

- Elevii din clasele mici pot fi stimulați să devină creativi și pe parcursul orelor de arte vizuale și abilități practice, muzică și mișcare, matematică și explorarea mediului;

* Exercițiile de stimulare a fanteziei creatoare și de îmbogățire a vocabularului se desfășoară oral, în grup, apoi, treptat, ele sunt rezolvate independent de către fiecare elev în parte.

*“Norii sunt bărcuțe de vată pe marea cerului...”
(din cugetările copiilor)*

2. Activități de sensibilizare și integrare a elevilor în natură, prin mijlocirea drumețiilor și excursiilor

Natura ne înconjoară pe toți cu farmecul ei, oferindu-ne oaze de meditație și încântare a sufletului și a privirii. Nu e de mirare că de-a lungul timpului scriitori și poeți au fost copleșiți de frumusețea naturii, iar până la urmă au scris rânduri unice, neuitate, despre comorile acesteia.

E o mare bucurie pentru un copil să simtă că este ascultat cu plăcere de colegi, că atunci când își citește textul imaginat nu se aude nici un foșnet de caiet. Toată lumea ascultă. Este însă și foarte complicat pentru copil să realizeze descrieri ale naturii, ale plantelor și viețuitoarelor acesteia.

Numai dacă ascuți cu adevărat cântecul naturii, numai dacă privești firul de iarbă, frunzele copacilor, limpezimea cerului, dacă simți mireasma proaspătă a pământului după ploaie și ascuți șoaptele și fâlfâitul mătăsoaselor aripi, atunci cuvintele curg lin.

Natura este cea care oferă nenumărate subiecte pentru scrierile imaginative și de aceea, în orice activitate care prilejuiește ieșiri cu elevii, pe lângă obiectivele propuse, nu se neglijează apropierea de natură. Elevii care sunt puși în situația să o observe direct, să o asculte prin ciripitul păsărilor, prin mișcarea crengilor sau prin strigătul specific animalelor o vor înțelege în profunzimea ei.

În primele clase este eficientă organizarea unor vizite la o fermă sau la o stână în scopul cunoașterii și observării unor animale domestice, păsări de curte, deoarece s-a constatat că o parte din elevii crescuți în cartiere cu blocuri au rețineri și simt teamă în preajma acestora.

Acest fapt cere crearea unor situații în care să se dovedească sensibilitatea și blândețea animalelor, faptul că acestea devin cele mai bune prietene ale omului dacă sunt îngrijite, ocrotite și iubite de acesta. Hrănirea, mângâierea, adresarea unor cuvinte, sunt primele faze care creează o legătură între copii și animale, trezind curiozitatea de a le cunoaște mai bine, precum și dorința de a le crește și a le îngriji.

Rezultatele acestor vizite nu întârzie să apară și personal am avut surpriza de a găsi în clasă animale aduse de copii: un motan descoperit în drum spre școală, un câțel, un pui de pasăre și chiar un arici.

În timpul observării animalelor domestice de la fermă, elevii sunt solicitați să le atribuie acestora însușiri omenești, să le descrie utilizând diminutive, adjective, comparații. Aceasta este și o bună ocazie pentru a le adresa întrebări neobișnuite care să le stârnească curiozitatea, să le dezvolte imaginația și pe baza acestora să își manifeste creativitatea.

Vizită la grădina zoologică

Sarcini de lucru:

1. Găsiți un nume potrivit pentru fiecare animal !
2. Răspundeți la următoarele întrebări într-un mod neobișnuit!
  - Ce visează ursul ?
  - De ce își arată păunul frumusețea penelor ?
  - Ce ne spun papagalii ?
  - Ce și-ar dori veverița ?
  - Despre ce ați putea povesti cu căprioara ?
  - Care credeți că este cel mai înțelept animal ? Dar cel mai jucăuș ?
3. Adresați colegilor întrebări neobișnuite despre animale !

Cu ocazia drumețiilor urmărim apropierea elevilor de pomi, de flori, de iarbă, de întregul peisaj. **Pe baza imaginilor din natură se trece la traducerea acestora în imagini artistice.**

Exemplu:

- câmpul - mantie verde;
- poiană cu flori - covorul multicolor al poienii;
- copacii - felinare cu flacără verde;
- floricelele - pietre prețioase picurate pe mantia verde;
- animalele - copilașii pădurii;
- fluturii - puișorii florilor, etc.

Pe parcursul ieșirilor în natură elevii pot fi solicitați să realizeze comparații, asociații, generalizări, personificări, să îmbrace cât mai sugestiv gândirile și ideile personale, să compună scurte versuri.

Drumețiile elevilor în mijlocul pădurii sau pe deal, în parc, într-o poiană, la munte, pe malul unui râu sau în alt loc apropiat, trebuie să fie dirijate cu multă abilitate, să nu se încadreze în tiparele unor lecții obișnuite.

Este necesar ca prin intervenții subtile să se dirijeze observația, curiozitatea, investigația elevilor în dezlegarea misterelor mediului înconjurător, care este un nesecat izvor de întrebări și răspunsuri.

Una din formele eficiente prin care se solicită imaginația și investigația elevilor este lansarea unor întrebări care să-i determine să-și "frământă" mintea, să-și imagineze un număr de situații, să găsească cât mai multe variante. Inițial elevii sunt învățați să intre în contact direct cu tot ceea ce-i înconjoară, prin diverse moduri:

- **‘Închideți ochii! Ce auziți în jurul vostru ? Ce simțiți pe față ?’**
- **“Inspirați adânc și descrieți miresmele care vă înconjoară’.**”
- **“Copacul vrea să fie mângâiat! Puneți palmele pe el!”**
- **“Floarea își dorește să fie alintată !”**
- **“Izvorul vă îndeamnă să vă răcoriți. Treceți prin el! Ce simțiți ?”**

După ce elevii conștientizează vizual, auditiv, olfactiv și tactil frumusețea naturii, în vreme ce observă atent plantele, păsările, li se adresează întrebările:

- **“Oare unde se duce această vrăbiuță ?”**
- **“Ce vorbește pasărea cu puii ei ?”**
- **“Ce-i șoptește vântul copacului ?”**
- **“Ce simte o frunză când plutește în aer ?”**
- **“Ce poate șopti apa pietrelor ?”**
- **“Ce gândesc și ce simt copacii din jurul nostru atunci când ne aud cântând ?”**

Întrebările îi determină pe elevi să gândească, să dea frâu liber imaginației, să creeze situații neobișnuite, să facă investigații, asociații și le dezvoltă sensibilitatea față de frumusețea și gingășia naturii.

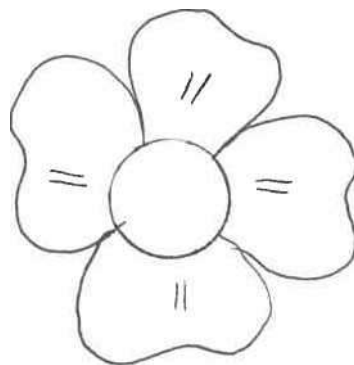
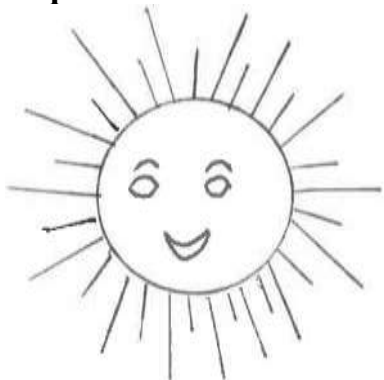
Asemenea incitări spre căutările copiilor în mediul înconjurător trebuie făcute pentru ca, o dată cu trecerea timpului, ei singuri să ajungă să-și pună întrebări, să formuleze răspunsuri, să vadă cu ochii minții dincolo de existența materială, având-o ca suport pe aceasta.

Pe lângă cele menționate, drumețiile în natură le creează întotdeauna o stare de bucurie copiilor și le aduc acestora o bogăție de imagini, de expresii artistice, de informații care ușurează redarea gândurilor, sentimentelor și ideilor într-o formă cât mai plăcută, impunând o formă personală fiecărei lucrări de creație.

Prezentarea unei fișe de lucru prin care se valorifică imaginația, gândirea, spiritul de observație și sensibilitatea elevilor în fața naturii

Fișa de lucru

1. Scrie “cuvinte de sărbătoare” (adjective) despre:

2. Dublează însușirile:

- fir de iarbă gingaș și....
- copac falnic și....
- găze minuscule...
- ghiocel alb și....
- vrăbii gureșe și....

3. Scrie cu ce seamănă:

- cerul —>
- izvorul —>
- iarba —>
- poteca —>

4. Atribuie însușiri umane cuvintelor:

- găzele —>
- păsările —>
- pădurea —>
- copacii —>
- soarele—>

5. Transformă:

Însușire

- cântătoare
- verde
- umbroasă
- uimit
- încântat

Denumirea ei

- cântec

Acțiune

- a cânta

6. Completează versurile:

Ghiocei și vioarele

În pădurea de stejar

.....

.....

Vrăbii gureșe pe ramuri

Somnorosul Moș-Martin

.....

.....

7. Găsește –i o scurtă poveste norului!

Concluzii :

- Elevii de vârstă școlară mică iubesc natura și animalele;
- Sunt necesare drumeții care să-i apropie de frumusețile naturii;
- Pe parcursul drumețiilor poate fi stimulată creativitatea elevilor, adresându-le întrebări neobișnuite, desfășurând jocuri de imaginație sau completând fișe de muncă independentă care să-i solicite să observe cu atenție ceea ce îi înconjoară și să creeze expresii artistice.

3. Scrieri imaginative după desene proprii având ca temă un colț din natură

Programa de arte vizuale și abilități practice pentru ciclul primar le acordă elevilor o oarecare independență în exprimarea cu mijloace artistico-plastice. În această situație se poate realiza o legătură eficientă între aceste ore și cele de limba și literatura română. Și într-un caz și în celălalt, elevul este pus să se exprime, desigur, cu mijloace diferite, dar este bine să fie îndrumat să redea în cuvinte, într-o înlănțuire logică, ceea ce a dorit să transmită cu ajutorul culorii.

Momentul lecției de arte vizuale și abilități practice care poate constitui punctul de plecare în abordarea scrierii imaginative după desene proprii, este momentul analizei planșei realizate. În această etapă elevul este solicitat să prezinte ce a intenționat să transmită și cum a reușit. În redactarea textului elevul este pus în situația să și creeze o acțiune cu tema respectivă, care să corespundă desenului.

Primele lecții de acest fel se caracterizează printr-o îndrumare atentă a elevilor. Planșele se analizează cu ajutorul întrebărilor formulate de învățător, care să vină în sprijinul alcătuirii planului simplu al lucrării. Pentru îmbogățirea exprimării elevilor, în timpul analizei artistico-plastice se formulează unele expresii care vor fi folosite în cadrul textului imaginat, sugerate chiar de planșă, cum ar fi:

- cer senin ca sticla;
- cer albastru ca apele mării;
- oglinda lacului;
- peste tot domină verdele crud de primăvară sau albul pur al iernii;
- fețe îmbujorate, etc.

Etapetele unei lecții de scriere imaginativă după desene proprii sunt:

- Analiza desenului;
- Stabilirea unor acțiuni care au avut loc, dar care nu sunt prezente în desen;
- Stabilirea planului simplu al lucrării;
- Relatarea textului ;
- Redactarea textului;
- Analiza lucrărilor și aprecierea lor;

În urma unor exerciții repetate, compoziția va deveni cu adevărat liberă. Având în față un desen pe o anumită temă, efectuat în ora special destinată, elevii ajung să parcurgă în mod independent etapele prezentate.

Activitate practică - În pădure

Obiective:

- să redea conținutul unui desen folosind limbajul literar;
- să-și îmbogățească limbajul cu diverse cuvinte și expresii noi;
- să folosească și să creeze expresii deosebite cu care să-și coloreze scrierea;
- să completeze din imaginație desenul prin relatarea unor întâmplări;

Etape:

1. Pregătirea elevilor pentru lecție (activitate frontală)

- Continuă expresiile:

- alb ca .....
- luminos ca .....
- rotund ca.....
- verde ca.....
- albastru ca .....

- Completează propozițiile :

Soarele ..... a răsărit. Vântul ..... aleargă pe câmpia.....
Pădurea ..... se umple de viață. Susurul ..... al izvoarelor se aude
ca un suspin..... Frunzele ..... foșnesc ca o mătase .....

2. Anunțarea temei

- Elevii sunt anunțați că vor redacta un text imaginat după lucrările executate de ei în ora de arte vizuale și abilități practice.

3. Dirijarea învățării

a) Analiza desenelor

- Se privesc desenele în tăcere. În aceste desene ei vor reda aspecte dintr-o drumeție în pădure cu familia lor, într-o zi de primăvară.

Observarea desenului de către elevi este dirijată de următoarea conversație:

- Ce anotimp ați redat cu ajutorul culorilor ?
- De unde se vede acest lucru ?
- Cum e cerul ?
- Ce se poate spune despre soare ?
- Ce se întâmplă cu pomii, plantele, găzele, animalele, păsările ?
- Unde vă aflați ?
- Cum vă petreceți timpul în pădure ?
- Ce observați în jurul vostru ?

- Care este starea voastră sufletească ?
- De ce vă amintiți cu plăcere de acea zi ?

b) Alcătuirea planului simplu

Sarcini de lucru (oral):

- Localizați acțiunea.
- Dați nume personajelor.
- Precizați ce va conține introducerea .
- Descrieți acțiunile desfășurate în pădure .
- Propuneți modalități de încheiere a textului.

Selectarea ideilor propuse de elevi și sintetizarea acestora:

- Farmecul primăverii în natură
- O zi petrecută în pădure
- Amintirea zilei de primăvară

Elevii construiesc firul narativ. Apoi, cu propriul desen în față o parte dintre aceștia relatează textul imaginat.

4. Obținerea performanței

Redactarea textului: Înainte de a se trece la redactarea textului , li se reamintește elevilor despre ce loc și despre ce oameni este vorba în desenele lor, li se cere să- i numească și să folosească dialogul în vederea înviorării acțiunilor prezentate. Elevii scriu textul cu desenul în față.

5. Realizarea feedback-ului

Analiza textelor

Se citesc, dacă timpul permite, 1-2 lucrări, se fac aprecieri și se evidențiază modul în care elevii respectivi reușesc să redea într-un mod expresiv conținutul desenului.

4. Textul imaginativ, rodul efortului personal al elevilor

Experiența arată că toți elevii, începând cu cei din clasa I, sunt capabili, într-o măsură mai mare sau mai mică, să desfășoare o activitate de creație, să aducă o notă de originalitate în textele pe care le alcătuiesc, dacă sunt pregătiți în acest scop și li se creează condițiile corespunzătoare.

Aceste creații realizează, pe de o parte, o sinteză a tot ceea ce învață elevii în orele de comunicare în limba română și în cele de limba engleză, precum și la celelalte obiecte de învățământ, mai ales sub raportul corectitudinii exprimării. Pe de altă parte, ele constituie cel mai nimerit prilej de valorificare a experienței de viață a elevilor, de manifestare a imaginației și fanteziei lor creatoare. În acest caz elementele de creație, originale, de compoziție, trebuie să reprezinte criteriul principal de evaluare a tuturor lucrărilor pe care elevii le realizează, atât oral cât și în scris.

Activitatea de elaborare a unor texte în mod creativ angajează în moduri diferite imaginația elevilor. Subiectul abordat și materialul utilizat oferă posibilități diferite de participare independentă a elevilor în realizarea unui text imaginativ.

Textele redactate de elevi trebuie să reprezinte în cât mai mare măsură rodul efortului personal al acestora, pentru a spori gradul de originalitate, de creație.

Fără a face aprecieri de ordin metodic cu privire la întreaga gamă de scrieri imaginative ce pot fi utilizate la clasele I-IV, ne vom referi doar la câteva feluri mai reprezentative, în special prin frecvența lor și vom încerca să subliniem posibilitățile pe care ele le oferă pentru dezvoltarea imaginației și gândirii creatoare a elevilor.

Premisa de la care pornim este aceea că toate lucrările, indiferent de felul lor, trebuie să constituie rezultatul unei activități independente, de creație a elevilor, al unui efort intelectual al acestora și nu doar o simplă reproducere a unor lucruri dinainte stabilite.

Pentru realizarea acestui obiectiv este necesară stabilirea cu mult discernământ a sarcinilor de lucru și sporirea ponderii acelor care solicită în mai mare măsură activitatea independentă, creatoare a elevilor, alegerea celor care oferă un câmp larg de desfășurare, în cadrul dezvoltării imaginației și potențelor creatoare a acestora.

4.1 Reproducerea unor texte citite, cu modalități de stimulare a creativității

În cazul alcătuirii unor texte imaginative, cum sunt cele cu început dat sau cele pe baza unor cuvinte de sprijin, descrierile, însăși natura lor obligă sau chiar sugerează o anumite activitate de creație din partea elevilor.

În alte cazuri s-ar părea că posibilitățile unei activități creatoare sunt excluse sau, oricum, extrem de reduse. Tocmai de aceea am ales să ne referim la cea de-a doua categorie mai întâi, considerând că este necesară căutarea unor modalități de lucru care să solicite - și în aceste cazuri - o activitate de creație din partea elevilor.

Un grad redus de dificultate îl au sarcinile prin care elevii sunt puși în situația să

facă **reproduceri**, mai simple sau mai ample, **ale unor texte citite**, sau ale unor relatări făcute pe cale verbală. S-ar părea că în aceste cazuri nu și-ar găsi loc o activitate creatoare. Este însă o simplă impresie, deoarece posibilitățile de a desfășura o activitate creatoare în scrierile imaginative alcătuite după texte citite sau după cele povestite pe cale orală sunt multiple și acestea pregătesc elevii pentru alcătuirea unor texte în care ponderea activității de creație este din ce în ce mai mare.

Astfel, se desfășoară activități în acest sens începând cu primul an de școală al elevilor. Importanța constă în faptul de a le introduce în mod frecvent în activitatea de zi cu zi, de a le intercala și dirija cu măiestrie în activitatea elevilor în vederea realizării scopului propus.

În primii ani de școală aceste provocări se realizează prin mijlocirea obiectelor de comunicare în limba română, limba și literatura română, activități extracurriculare, iar în celelalte clase se realizează atât în cadrul orelor de limba și literatura română, cât și prin contribuția celorlalte obiecte de învățământ și activități extrașcolare.

Ca forme de activitate creatoare în cadrul reproducerilor după texte citite se utilizează intercalat și după cum permite textul următoarele:

- **Reproducerea unui moment ilustrat dintr-o povestire cunoscută;**
- **Relatarea într-o exprimare originală a unui text expus de învățător ;**
- **Formularea unei concluzii, învățături, generalizări - pe baza textului ascultat;**
  - **Formularea titlurilor unor ilustrații care reprezintă conținutul unui text cunoscut;**
    - **Forme de concurs pentru formularea unui titlu la o lectură audiată;**
    - **Crearea unor scurte povestiri orale pe baza unei ilustrații (intuite în prealabil) și care reprezintă elementele din unele lecturi cunoscute de elevi;**
    - **Formularea în moduri diferite a momentelor reprezentative sau a ideii de bază a unui text;**
    - **Folosirea imaginilor artistice în contexte diferite;**
    - **Povestiri prin analogie având ca punct de plecare aspectele de viață, faptele, fenomenele, obiectele prezentate într-un text;**
    - **Continuarea povestirii cu schimbarea finalului;**
    - **Intercalarea unor noi personaje în povestiri, introducerea unui personaj, schimbarea trăsăturilor și atitudinii acestuia;**
    - **Dramatizarea povestirilor;**
    - **Exprimarea opiniei personale cu privire la faptele prezentate și analizate în texte;**
      - **Ilustrarea unui moment din text;**
      - **Introducerea unui nou tablou într-un text descriptiv în succesiunea celor existente;**
        - **Folosirea unor elemente din texte ca pretext pentru activitatea creatoare.**

Este necesar să se menționeze unele considerații de care s-a ținut cont în cadrul activităților de acest gen.

Succesul în alcătuirea scrierilor imaginative pe bază de texte literare depinde în bună măsură și de selectarea acestora, precum și de redarea diferențiată a conținutului lor, în funcție de genul și specia literară respectivă. Se știe că elevii din clasele mici manifestă predilecție pentru textele epice, în care acțiunea se desfășoară în locuri bine stabilite și e

condusă înainte prin apariția unor eroi, cu ajutorul dialogului.

În acest sens, **primele scrieri imaginate pornind de la texte citite e bine să se facă după lucrări de mică întindere în proză, cu subiecte atractive, în care e folosită narațiunea.**

În aceste texte elementele de creație trebuie căutate cu mai multă insistență, pentru a se evita simpla lor reproducere.

În primii ani de școală se pot face intervenții creatoare în lucrările care au ca sursă de inspirație povești sau povestiri redată fie oral de către învățător, fie prin intermediul mijloacelor audio-video aflate la dispoziția acestuia.

Conținutul textului trebuie parcurs, înțeles și apoi redat. Învățătorul insistă asupra formării la elevi a deprinderii de a sesiza esențialul, de a reține ideile de bază ale textului, după care să-și desfășoare în mod creativ expunerea.

În clasele mai mici, expunerea urmează conținutul textului și, în mare parte, vocabularul folosit. Este foarte importantă găsirea modalităților de stimulare a fanteziei elevilor, de atragere a acestora spre creație.

O să exemplificăm câteva procedee utilizate pe parcursul activităților de reproducere sub formă creatoare a unui text.

Sfecla de zahăr

după Eugen Jianu

Conținutul textului este următorul:

Un băiat a plecat împreună cu bunicul său pe câmp pentru a vedea cum cresc “bomboanele”. Nepotul privea nedumerit rândurile cu sfeclă de zahăr și căuta cutiuțe și pungi cu fondante și jeleuri. A observat un iepuraș și l-a urmărit, crezând că și acesta venise după bomboane.

Bunicul i-a explicat răsând cum se fac bomboanele din sfecla de zahăr.

Sarcini de lucru:

- Imaginați o convorbire telefonică între doi elevi pe marginea acestei povestiri. Ce și-ar putea spune ?
- Observați cu atenție următoarele desene expuse la tablă care redau:
  - o femeie cu o sacoșă;
  - o femeie cu un borcan;
  - o femeie cu o sticlă și o pungă de plastic;Ce vor cumpăra cele trei femei și cu ce scop ?
- Răspundeți la următoarele întrebări:
  - Cum ar fi arătat un câmp pe care cresc bomboane ?
  - Iepurașul ce fel de bomboane și-ar fi ales ?
  - Ce alte animale ar fi venit după bomboane ?
  - Ar fi bine să existe un astfel de câmp ? De ce ?
- Reproduceți oral conținutul textului!

Astfel de întrebări creează o stare de efervescență în rândul elevilor, stimulând imaginația și gândirea lor creatoare. Iar de la textele realizate prin asemănare și de la intervenții de acest fel până la crearea unor povești originale nu mai este decât un pas. O să continuăm cu exemplul următor.

Elevii au auzit două texte “Căciula din blană de lup” de Virgil Carianopol și “Puiul de căprioară” de același autor.

Crearea unui text nou cu subiect inspirat din două povestiri auzite (2 ore)
”Căciula din blană de lup” și ”Puiul de căprioară”

de Virgil Carianopol

Relatarea în scris a momentelor esențiale din textul “Căciula din blană de lup”:

Personajul principal este Ionică, un băiat de vreo șapte anișori.

Într-o zi de iarnă el a pornit să-i ducă bunicii o cutie de chibrituri și un bidon cu gaz. Când trecea prin pădure a fost înconjurat de lupi. Știa că lupii se tem de foc și a aprins un copac. Focul s-a extins și la lumina lui băiatul a văzut trupul pădurarului rănit alături de un lup omorât de acesta.

Flăcările au atras oamenii din sat și pădurarul a fost salvat. Acesta i-a dăruit băiatului o căciulă făcută din blana lupului ucis.

Relatarea în scris a momentelor esențiale din textul “Puiul de căprioară”:

Un băiețel pe nume Mihăiță ascultă de la bunica lui povestea prezentată anterior.

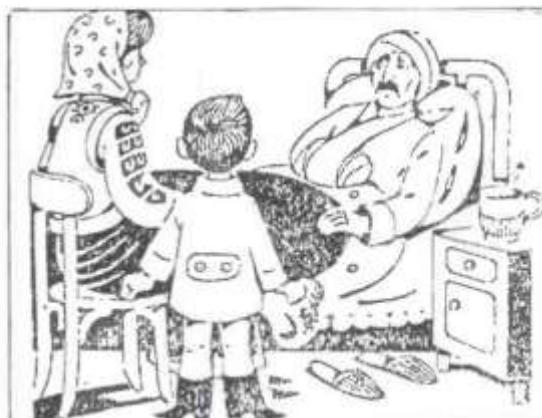
Era iarnă și deodată, s-a auzit un urlet îndepărtat. Când a deschis ușa, Mihăiță a văzut un pui de căprioară fugărit de lupi. Copilul a făcut o torță și a aruncat-o în zăpadă. Lupii s-au îndepărtat, iar lupul de căprioară a intrat în casă. L-a îngrijit toată iarna și când a venit primăvara i-a dat drumul în pădure.

Oamenii satului spun că deseori văd un cerb singuratic privind spre casa lui Mihăiță.

Metodologia utilizată:

Se prezintă imagini cu succesiunea evenimentelor în ambele povestiri.

A. Căciula din blană de lup

B. Puiul de căprioară

Sarcini de lucru:

- Găsește titlul potrivit fiecărei imagini.
- Povestește oral conținutul textelor pe baza imaginilor.
- Transcrie următorul text transpunându-te în locul personajului principal (la persoana 1).

“Fără să mai aștepte altă încuviințare, băiatul aprinse lampa, găsi o cămașă ruptă, o înfășură pe un lemn, turnă gaz peste ea, îi dete foc și, deschizând ușa, aruncă făclia departe, în zăpadă...” (Puiul de căprioară).

- Menționează asemănările și deosebirile ce se desprind cu privire la acțiune și personaje.
- Combină în mod original acțiunile ilustrate în cele două povestiri astfel încât să obții o povestire nouă.
- Imaginează o povestire nouă combinând câte o parte din acțiunile celor doi băieți .

Exemple de fragmente reproduse în mod creator

1. Se dă fragmentul:

“Ajuns acasă, i-am spus tatălui că nu vreau să mai merg niciodată la prietenul meu Ionel. Tata s-a minunat de hotărârea mea și m-a întrebat de ce m-am supărat pe el. Eu i-am explicat motivul”.

Sarcini de lucru:

- Reproduceți textul cu ajutorul dialogului,
- Motivați hotărârea luată de copil.

2. Se dă fragmentul:

“Intr-o bună zi îl întrebă pe tatăl său:

- De ce nu mă mai plictisesc ?
- Pentru că ți-ai găsit cel mai bun prieten .
- Ce prieten ? Plastilina ?
- Munca - i-a răspuns tatăl său’.

(V.Sivetidis - Cel mai bun prieten)

Sarcini de lucru:

- Repovestiți textul fără dialog .
- Explicați învățătura desprinsă din acest fragment .
- Imaginați un orașel al copiilor pe care l-a modelat băiatul din plastilină.Ce credeți că a modelat?Ce culori a folosit?

Sunt foarte multe texte epice, cu subiecte atractive pentru elevi, în care contribuția personală a acestora poate consta în folosirea unor imagini artistice noi față de cele din text, în regruparea elementelor unei narațiuni într-o manieră personală prin intercalarea unor noi personaje în povestire, prin schimbarea trăsăturilor eroilor principali sau continuarea povestirii cu schimbarea finalului.

Multe din lecturile prezentate permit o îmbinare a mai multor activități creatoare stimulând imaginația elevilor în moduri diverse.

Furtuna după Calistrat Hogaș

Momentele reprezentative ale textului:

- Natura înaintea furtunii
- Primele semne ale furtunii
- Dezlănțuirea furtunii

- Liniștea de după furtună

Sarcini de lucru:

- Exerciții - joc de imaginație !
- **“Pictor al furtunii”**: Elevii își imaginează și descriu ce ar picta în fiecare tablou care ar avea titlul secvențelor principale ale textului.
- **“Ce s-ar întâmpla dacă...?”**: Elevii creează imagini artistice vizuale, auditive, olfactive, fiind ghidați de următoarele întrebări:

Dacă ați fi fost alături de scriitor în toiul furtunii:

Ce ați fi văzut ?

Ce ați fi auzit ?

Ce ați fi simțit ?

- Alcătuiți un text de cel puțin 12 rânduri cu titlul “Ploaia” respectând secvențele surprinse în lectura “Furtuna”.
- Introduceți în descriere un nou personaj.
- Scrieți la finalul textului două versuri despre ploaie.

Valorificarea textului unei lecturi în mod creator

Bunica

Barbu Ștefanescu Delavrancea

Sarcini de lucru:

- Înlocuiți imaginile artistice din text cu altele, asemănătoare. Creați expresii deosebite.
- “Din salcâmi se scutura o ploaie albastră”   —>
- “Câte o podoabă verde se desfăcea de pe creangă
și plutea în aer”   —>
- “Pleoapele mi se închideau încărcate de somn”   —>
- “Parcă pluteam și lunecam pe un râu ce mă ducea
lin la vale”   —>
- Încadrați expresiile artistice în enunțuri noi.

• Alcătuiți un text imaginat cu titlul “Bunica” sau “Bunicul meu”, pe baza următoarei fișe ;

“Bunica” sau “Bunicul meu”

* copilărie	- frumoasă - minunată - scurtă - trecută	a regreta a evoca a se întoarce a retrăi
* casa	- bătrânească - de țară - liniștită - aromitoare	a ridica a vizita a intra a redescoperi
* casa	- bătrânească - de țară - liniștită	a pătrunde a rămâne
* bunica	- ninsă - blândă - senină - harnică - firavă	a povesti a iubi a alina a mângâia a lucra (a țese)
* nepot	- iubitor - ascultător - răsfățat	a îndrăgi a aștepta, a cere a asculta
* sentiment	- de bucurie, tristețe - de dragoste - de regret, durere - melancolie	a încerca a copleși a simți a înmuia inima
* întâmplare	- neobișnuită - fericită - de neuitat	a se petrece a povesti a asculta

După cum se poate observa din exemplele enumerate, în textele narative elementele de creație trebuie căutate cu multă insistență, pentru a se evita simpla lor reproducere.

Este bine să reținem că:

- Fiecare lucrare trebuie să fie rodul efortului personal al elevilor;
- Unele texte oferă un câmp larg de desfășurare în cadrul dezvoltării imaginației și potențelor creatoare a elevilor;
- Reproducerea unor texte cunoscute s-ar părea că exclude posibilitățile unei activități creatoare;
- Există modalități de lucru care solicită și în aceste cazuri o activitate de

creație din partea elevilor;

4.2 Redactarea unor texte imaginate după ilustrații pe baza unei povești cunoscute în prealabil

Primele sarcini de acest fel se realizează oral, pe baza unor ilustrații care înfățișează scenele principale din povești cunoscute cum sunt: Ursul păcălit de vulpe, Capra cu trei iezi, Punguța cu doi bani, Fata babei și fata moșneagului, Povestea ridichii ș.a.m.d.

Exemple de sarcini de lucru:

- Redați oral conținutul poveștii (cu dialog și fără dialog).
- Dramatizați momentul esențial (punctul culminant) al narațiunii.
- Emiteți păreri personale în legătură cu faptele prezentate .
- Prezentați învățături sub forma unor proverbe și zicători .
- Alcătuiți scurte poezioare referitoare la conținutul poveștii ș.a.

O să exemplificăm în cele ce urmează o modalitate de desfășurare a unei activități creative pe baza unor ilustrații care înfățișează scene principale din povești cunoscute.

Text imaginativ după ilustrațiile poveștii (2 ore)

“Capra cu trei iezi” (Ion Creangă)

I. Pregătirea activității

Joc: “Traista fermecată”

Mod de desfășurare: Mai mulți elevi extrag dintr-o traistă țărănească ilustrații reprezentând momente din povești cunoscute scrise de Ion Creangă.

Fiecare ilustrație este descrisă după întrebările:

- Din ce poveste face parte ?
- Cine a scris povestea ?
- Ce moment al poveștii reprezintă ilustrația ?

II. Anunțarea temei

Redactarea unui text imaginat după ilustrațiile poveștii “Capra cu trei iezi” (Ion Creangă).

III. Dirijarea învățării

- Găsiți un alt titlu poveștii .
- Redați oral conținutul tablourilor următoare. Puneți titlul potrivit fiecărui tablou .
- Găsiți expresii frumoase potrivite fiecărui tablou .

Capra și iezi

Expresii frumoase:

- *iezi drăgălași; ieduț ascultător; cântecel vesel; iezi zburdalnici, neastâmpărați;*
- *glasuri cristaline; mamă iubitoare; verdele crud al pădurii; cer limpede;*
- *soare strălucitor; ciripituri vesele; natura fermecătoare.*

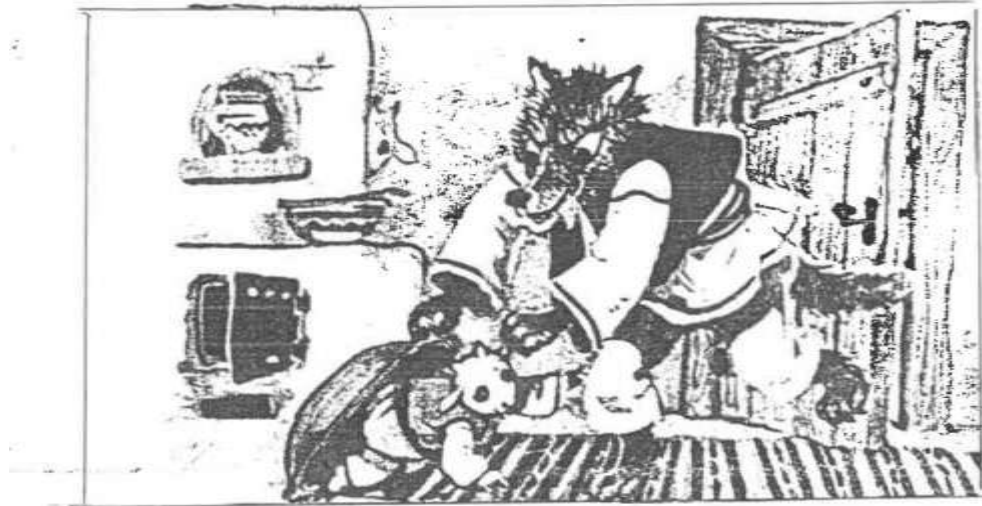

Lupul la ușă

Expresii frumoase:

- *viclenia lupului; glas prefăcut; ochi răi; rânjet răutăcios; suflet negru;*

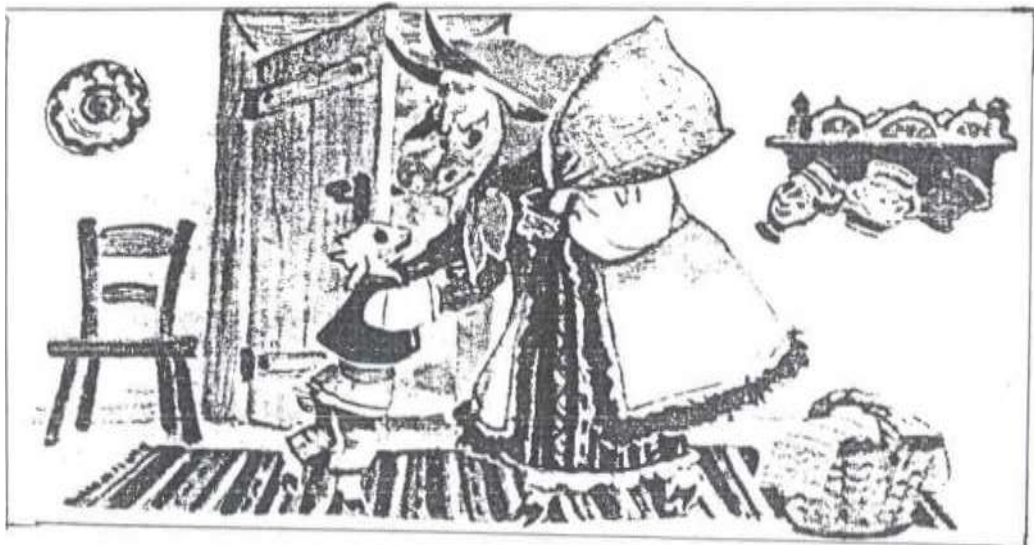

Pățania ieșilor

Expresii frumoase:

- *spaima iezișorilor; ticăitul inimioarelor; groaza din sufletelele lor mici ;*
- *tremurul glăscioarelor;*

Iedul cel mic și mama lui

Expresii frumoase:

- *lacrimi amare; capra sfâșiată de durere; glas tremurat;*
- *ochi acoperiți de perdeaua lacrimilor;*

IV. Alcătuirea textului

Sarcină de lucru:

- Alcătuiți un text cu titlu la alegere pe baza imaginilor prezentate (activitate pe grupe formate din câte patru elevi; fiecare elev redactează partea inspirată de o imagine).
- Utilizați expresii frumoase în povestire.
- Găsiți un alt final întâmplărilor narate.
- Căutați un proverb potrivit care să sublinieze învățătura desprinsă din text.

V. Activitate recreativă

Joc: “Rime vesele”

Sarcină de lucru: Completați versul dat. Găsiți cât mai multe variante amuzante.

“Vine ursu-ncetișor

Caută mure de zor!’

“Iezișori neastâmpărați

De mama să ascultate.

““Lupul caută mâncare

Burta de foame îl doare”

Text imaginativ după ilustrațiile poveștii (2 ore)

“Povestea pescarului și a peștișorului” de A.S.Pușkin

Fișă de lucru

Cerințe pentru elevi;

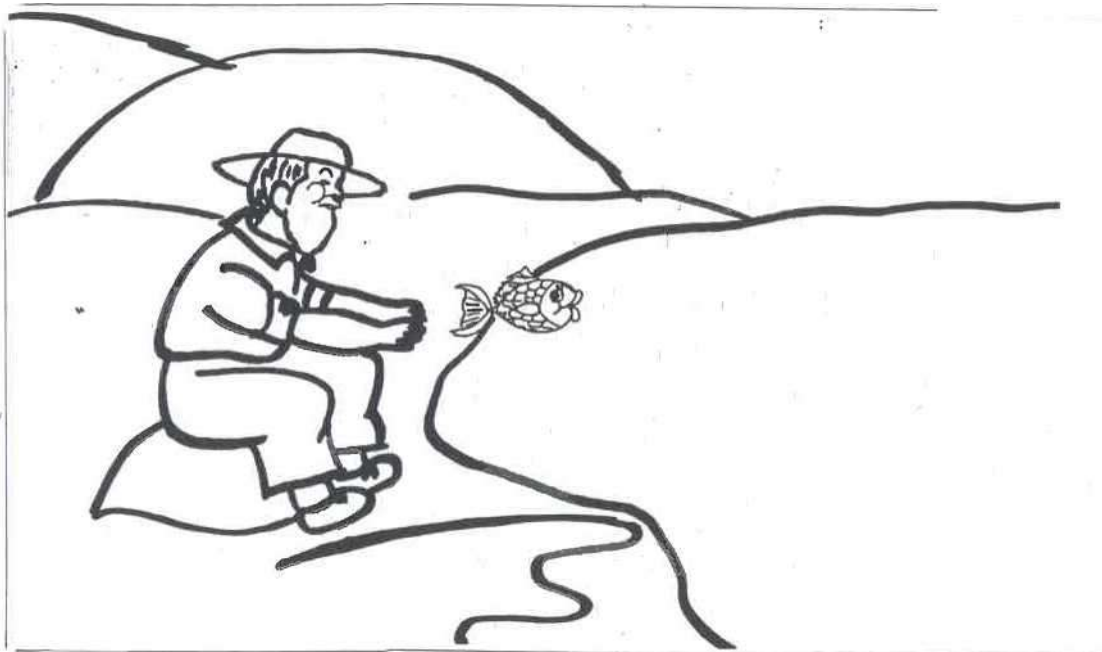
- Aranjați momentele ilustrate în ordinea succesiunii logice (elevii au citit în prealabil povestea)
- Formulați o propoziție apoi un titlu pentru fiecare moment ilustrat (planul simplu) – antrenament de scriere creativă în grup .

1 Moșul și baba sunt săraci.

1. Sărăcia bătrânilor

2 Moșul dă drumul peștișorului pescuit.

2 Eliberarea peștișorului

3 Peștișorul le dăruiește o covată nouă.

3. Covata nouă

4. Peștișorul le-a dăruit o casă.

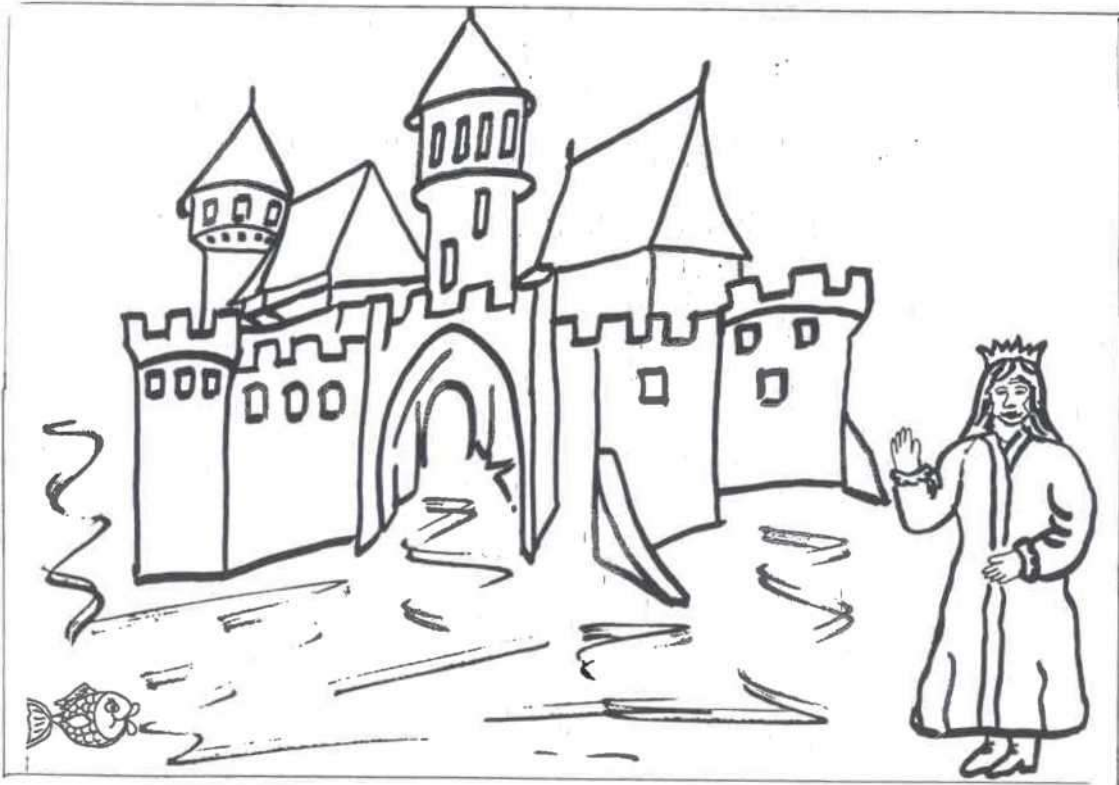
4. Casa cea mare

5. Baba a devenit boieroaică

5. Baba boieroaică

6. Baba a devenit împărăteasă

6. Baba împărăteasă

7. Bătrânii au redevenit săraci.

7. Pedepsirea babei

Sarcini de lucru:

- Relatați povestea .
- Formulați concluzia.
  - **Sarcini de lucru suplimentare(se formează echipe de elevi pentru realizarea acestor sarcini diferite) :**
  - Adăugați un nou tablou poveștii !
  - Introduceți un nou personaj !
  - Găsiți un alt final!
  - Căutați comparații pentru lăcomie (Cu ce seamănă ?) !
  - Alcătuiți o scurtă poezie despre lăcomie.

După cum se observă, folosirea imaginilor pentru stimularea creativității poate lua forme variate și multiple.

Tipurile de activități asemănătoare cu cele din exemplele anterioare realizează o trecere treptată de la povestirea pe scurt ,în mod creativ, a unor texte citite sau auzite, la textele create după un șir de ilustrații.

4.3 Redactarea unor texte după ilustrații pentru sugerarea scrierii într-o manieră personală

Materialul prezintă un grad de dificultate sporit pentru că n-are text. Acesta trebuie creat de elevi pe baza sugestiilor din imagini, a informațiilor personale, a imaginației, gândirii, experienței de viață. În consecință, angajarea elevilor în activitate este sporită.

Metodologia de lucru utilizată

a) **Asigurarea bazei informaționale** din diferite surse în funcție de conținutul temei, pentru ca textele create de elevi să fie variate, bogate în idei, să transmită informații, gânduri, sentimente.

b) **Intuirea momentelor ilustrate** în succesiunea lor logică .

c) **Crearea unor titluri** de către elevi în funcție de momentele ilustrate și succesiunea acestora. La fiecare titlu se solicită cât mai multe răspunsuri. Titlurile se aleg după preferințele elevilor.

d) **Alcătuirea textului** în mod independent de către fiecare elev în parte. Nu se folosește povestirea -model. Această metodă de lucru are o influență negativă asupra notei personale a elevilor.

Deși primele texte sunt mai simple, mai sărace în conținut, ele sunt variate. Pe parcurs elevii lucrează în măsura posibilităților, tot mai bine. Trebuie scos în evidență un fapt semnificativ și anume că acest material ilustrativ conține personaje din lumea copiilor sau din imediata lor apropiere.

Obiectivele operaționale urmărite pe parcursul activităților de relatare a unor întâmplări imaginate pe baza unor ilustrații

În general, pe parcursul lecțiilor de acest fel elevii trebuie :

- **Să cunoască necesitatea respectării cronologiei momentelor unei acțiuni;**

Aceasta se realizează prin amestecarea momentelor ilustrate ale poveștilor și punerea elevilor în situația de a le ordona pe baza conținutului textului.

- **Să formuleze anumite generalizări în vederea alcătuirii planului simplu;**

Pe baza ilustrațiilor se fac primele încercări de redare a conținutului unui moment ilustrat printr-o propoziție scurtă sau un titlu. Alcătuirea planului simplu pe baza momentelor ilustrate a unei acțiuni, ușurează și devansează în timp formarea deprinderii elevilor de a alcătui colectiv, pe echipe și apoi individual planul unei compoziții literare.

Formulările titlurilor nu sunt prea reușite la început, dar se urmărește dacă elevul a sesizat ideea de bază a momentului ilustrat, realizând asocierea cu fragmentul, însumând și generalizând un aspect sau un fapt. Prin muncă repetată forma se perfecționează. Importantă este încurajarea tuturor încercărilor și alegerea formulării potrivite.

- **Să realizeze firul narativ;**

Se apreciază originalitatea redării conținutului textelor, sensibilitatea, imaginația creatoare, stilul personal.

- **Să formuleze concluzia ;**

Ultima imagine reprezintă de obicei concluzia acțiunii, învățătura, morala; ea contribuie la lărgirea orizonturilor de interpretare a elevilor.

Cu această ocazie elevii încep să formuleze într-o manieră personală opinii, să exteriorizeze sentimente.

- **Să alcătuiască texte pe baza unor imagini;**

Activitățile pe bază de ilustrații sporesc gradul de solicitare a potențialului creativ al elevilor, pe considerentul că imaginile le sugerează, într-o formă accesibilă vârstei, noi forme de lucru cum ar fi:

- Ce tablou s-ar mai putea adăuga ?
- Ce personaj ar mai putea lua parte la acțiune ?
- Ce alt final s-ar potrivi ?

La astfel de sarcini pot lipsi imagini cu diferite momente ale narațiunii. În funcție de imaginile care lipsesc, elevii pot propune diverse variante.

Text imaginat pe baza unor ilustrații

Plac și Plici pe planeta cu pitici

Elevii vor avea expusă la tablă o imagine cu piticii din povestea ”Albă-ca Zăpada și cei șapte pitici” de Frații Grimm.

Cerințe: Recunoașteți personajele din imagine.
Enumerați însușirile piticilor.
Găsiți un nume potrivit fiecărui pitic (diferit de cel din poveste).

Povestire:

”După ce Albă ca Zăpada s-a căsătorit cu prințul, piticii au rămas singuri pe lume. Ei erau foarte triști că nu mai aveau pe cine să îngrijească și să alinte. Într-o zi, o zână fermecată i-a dus pe Planeta Piticilor.

Acolo au primit vizita unui băiețel pe nume Plac și a unui câțel pe nume Plici.”

2. Anunțarea temei - Plac și Plici pe planeta cu pitici.

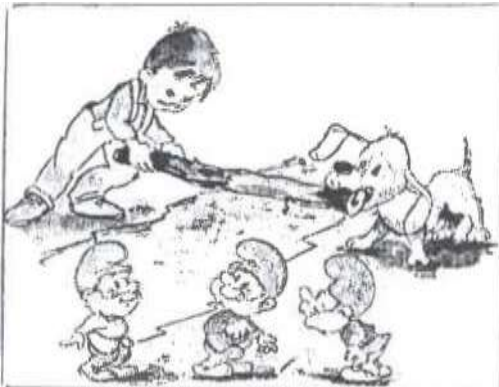
3. Alcătuirea planului simplu pe baza ilustrațiilor

4. Sarcină de lucru:

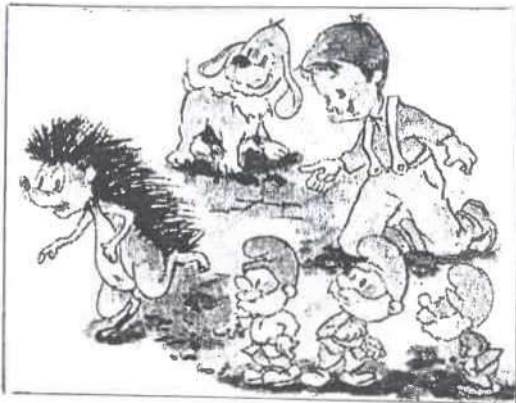
Alcătuți planul simplu al textului în versuri.

Trei pitici bārboși,
voinici,
Îi primesc pe Plac și
Plici.

Iute, iute, Plac și Plici
Fac un pod pentru pitici.

- Dispari, răule, de-aici
Nu-i îngrozi pe pitici !

Plac și Plici sunt puși pe faptă
Spre alte planete se-ndreaptă.

5. Concurs între grupe de elevi pentru stimularea imaginației

Sarcini de lucru pentru fiecare grupă:

Găsiți un nume potrivit echipei din care faceți parte. Dezlegați misterul din OZN-ul de pe banca voastră.

Grupa I: Imaginați și descrieți cu ajutorul expresiilor frumoase călătoria prin galaxie spre Planeta Piticilor .

Grupa a II-a: Descrieți Planeta Piticilor și pe locuitorii acesteia utilizând cât mai multe cuvinte alintate.

Grupa a III-a: Descrieți într-un mod hazliu lupta piticilor împotriva inamicului, ariciul Țeposul Uriaș .

Grupa a IV-a: Stabiliți noi țeluri ale călătoriei lui Plac și Plici.

Analiza modului de rezolvare a fișelor - activitate frontală

5. Redactarea textului de către elevi pe baza imaginilor și a planului simplu cu respectarea următoarelor cerințe:

- Descrieți călătoria în spațiu utilizând expresii frumoase !
- În descrierea planetei utilizați cât mai multe cuvinte alintate !
- Găsiți nume personajelor !
- Realizați portretul “Țeposului uriaș” !
- Utilizați dialogul !

6. Analiza textelor pe baza criteriilor de exprimare și de conținut

4.4 Texte pe baza unor ilustrații care nu prezintă sfârșitul acțiunii

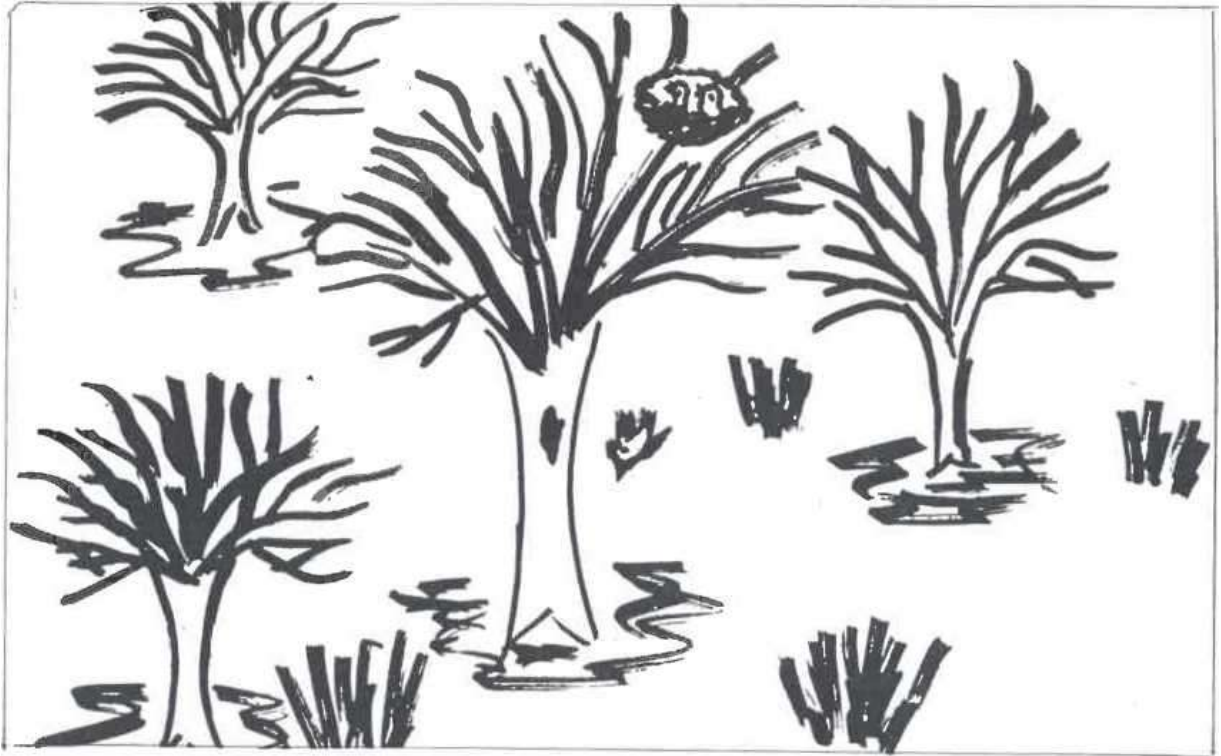
În cazul acestui gen de activități gradul de dificultate e sporit în sensul că șirului de ilustrații îi lipsește finalul, concluzia sau generalizarea. Elevul e pus în fața unei situații problematice ,a căutărilor și a găsirii unor soluții din care să o aleagă pe cea mai potrivită cazului respectiv.

Activitate practică - “Puișorul neascultător”

Metodologia utilizată e asemănătoare cu cea de la ”Redactarea unor texte după ilustrații pentru sugerarea scrierii într-o manieră personală” până la stabilirea planului.

a) În continuare se intuiește șirul de ilustrații care reprezintă o acțiune în desfășurare până la un moment dat;

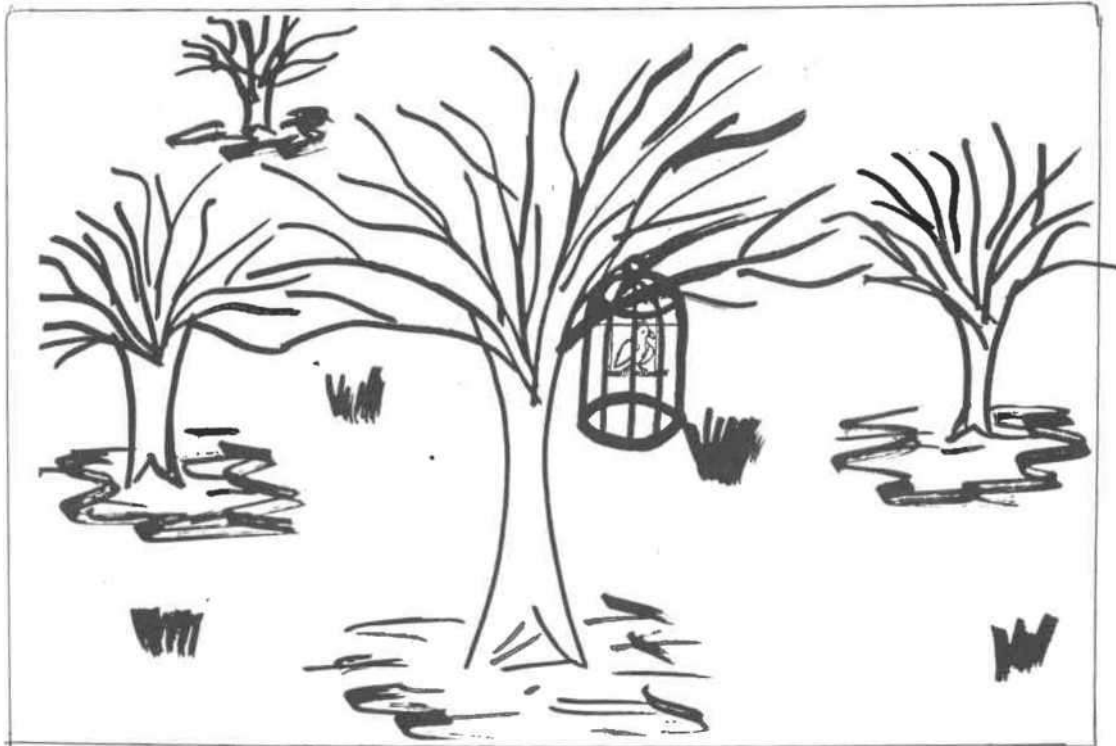
b) Se reiau în ordine succesivă ilustrațiile, stabilindu-se propoziția potrivită fiecăreia ;

Moșatul cade din cuib.

Moșatul este prins în colivie.

Colivia este dusă în pădure.

Soluția salvării puiului lipsește.

Obiective:

O₁ - Găsirea soluțiilor de salvare a puișorului;

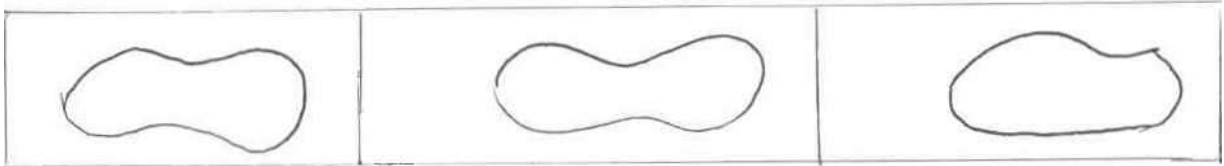
O₂- Formularea de către elevi a concluziei sau generalizării acțiunii;

Sarcini de lucru:

- Găsiți soluția de salvare a puișorului din colivie !
- Formulați învățătura!

Fișă de lucru pentru stimularea creativității

1. Scrieți numele tuturor obiectelor dreptunghiulare care vă vin în minte (Timp de lucru: 2 minute).
2. La ce ar putea folosi un creion ? (Timp de lucru: 5 minute)
3. Dați cât mai multe răspunsuri la întrebarea: “Ce s-ar întâmpla dacă animalele ne-ar putea citi gândurile ?” (Timp de lucru: 3 minute).
4. Scrieți cât mai multe cuvinte care conțin litera “i”, dar nu încep cu ea (Timp de lucru: 2 minute).
- 5 Realizați desene diferite pornind de la aceste pete ((Timp de lucru: 6 minute).

- 6 Ce poate reprezenta acest desen ? Dați cât mai multe exemple (Timp de lucru: 3 minute).

- 7 Continuați povestirea științifico-fantastică care începe cu propoziția: “Amarilul se opri.....” (Timp de lucru: 10 minute).

În încheierea acestui material ni se pare potrivit să precizăm două idei din literatura de specialitate și anume:

- “Școala trebuie să-și propună ca scop educarea creativității la orice persoană normală, deoarece astăzi există suficiente dovezi că la orice persoană normală creativitatea poate fi dezvoltată într-o măsură mai mică sau mai mare, într-o direcție sau alta” (5, p.37).
- “El (profesorul - n.n.) trebuie să știe să provoace observații, să răspundă la

întrebări și să îndemne la reflecții, să strecoare emoția care înaripează, sentimentul care entuziasmează, cuvântul care să știe să le trezească și înaripeze imaginația creatoare. Să deștepte, cu un cuvânt, curiozitatea și scăpărarea spiritului de creație, proprie” (6, p.25).

Părerea noastră care se adaugă celor anterioare este aceea că a devenit necesar să formăm elevi ușor adaptabili la schimbări, inventivi, sensibili la solicitările mediului.

Bibliografie

1. Babanschi I.K. - Optimizarea procesului de învățământ
2. Cerghit I. - Metode de învățământ
3. Cerghit I. - Perfecționarea lecției în școala modernă
4. Peneș M., Molan V. - Metodica desfășurării lecțiilor de text creative - expunere la ciclul primar
5. Roșea Al. - Orizonturi 38 “Creativitate”
6. Vera Frimu-Popovici - Metode și procedee pentru creșterea eficienței lecțiilor de text creative liberă în școala generală